

## RAMAZAN AYININ KAZANIMLARINI DEVAM ETTİRMEK

Tahir Tural

Din İşleri Yüksek Kurulu Uzmanı

Evveli rahmet, ortası mağfiret ve sonu cehennemden azad olan mübarek ramazan ayını geride bıraktık. Oruçla bedenler ve nefisler terbiye altına alındı. Bir kez daha sabrı, yardımlaşmayı, paylaşmayı, özveriyi öğrendik. Dünya nimetlerinin bir sınav olduğunu; gelip geçici olanın değil, kalıcı ve ebedî olanın insanı yücelttiğini anladık. Gönüller, manevî huzur ikliminde bir ay boyunca yıkandı.

Bu duygularla Ramazan da kazandığımız bu güzel haslet ve yüksek değerleri, Ramazan sonrasında da koruyup yaşamak oldukça önemlidir. Zira Yüce Allah'a karşı sorumluluğumuz sadece Ramazan ayına mahsus değildir. Ramazan ayında yoğun bir ibadetle vaktimizi geçirmeye çalıştık. Namazımıza, cemaate devam ettik. Muhtaçlara yardım ettik. Günahlarımıza tövbe ettik. Bunlara ve diğer dini görevlerimize ramazan sonrasında da devam etmeliyiz. Bu kazanımların bazılarını ele alalım.

### 1- İbadetler:

İnsanın, Allah ve Peygamberin emir ve yasaklarına uyması ibadettir. Cenâb-ı Hak,

وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ

"İnsanları ve cinleri ancak Bana ibadet etsinler diye yarattım" <sup>1</sup> buyurur.

İnsanın maddî ve manevî yönü vardır. Maddî yönü topraktan yaratılmıştır. Gıdası da topraktan yetişir. Bu nedenle Allah'ın bizlere toprak'tan sunduğu sebze ve meyveleri alarak beslenir ve sağlığımızı devam ettiririz.

Ruhumuz nurdan yaratılmıştır. Gıdası da nuranıdır. Nurani gıdalar ise namaz, oruç, Kur'an okumak ve Allah'ı zikretmek gibi ibadetlerdir. Nasıl haftada bir defa veya yılda sadece bir ay yiyip içmek suretiyle, beden maddî ihtiyaçları karşılanmıyor ise; haftada bir cuma namazı kılmak veya yılda sadece ramazan ayında ibadet etmekle manevî ihtiyaçlar da karşılanmış olmaz.

Dolayısıyla ramazan ayında kazandığımız cemaatle ibadet etme alışkanlığımızı, hayatımız boyunca devam ettirmeliyiz. Zira ömrün en hayırlısı, ibadetlere sabır göstererek Yüce Allah'ın rızası doğrultusunda sürdürülenidir. Nitekim Cenâb-ı Hakk'ın, <sup>1</sup> وَأَعْبُدْ رَبَّكَ حَتَّىٰ يَأْتِيَكَ الْيَقِينُ

<sup>1</sup> Zariyat,51/56.

“ Ölüm sana gelinceye kadar Rabbine ibadet et”<sup>2</sup> emri, ömür boyu ibadetin devam etmesi gerektiğini vurgulamaktadır.

Yüce Allah'ın bizim için koyduğu hayat kurallarına dikkat ederek beden sağlığımızı, ibadetlerimizi eda ederek ruh sağlığımızı koruruz. Biri diğerinin aleyhine ihmal edildiği vakit huzursuzluklar baş gösterir. Bu nedenle Yüce Allah Kur'an'da:

وَابْتَغِ فِيمَا آتَاكَ اللَّهُ الدَّارَ الْآخِرَةَ وَلَا تَنْسَ نَصِيبَكَ مِنَ الدُّنْيَا وَأَحْسِنَ كَمَا أَحْسَنَ اللَّهُ إِلَيْكَ وَلَا تَبْغِ الْفُسَادَ فِي  
الْأَرْضِ إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْمُفْسِدِينَ

"Allah'ın sana verdiği -mallardan onun yolunda harcayarak -ahiret yurdunu iste; ama dünyadan da nasibini unutma "buyurmaktadır.<sup>3</sup>

Peygamberimiz de;

"Sizin hayırlınız dini için dünyasını, dünyası için de dinini terk etmez. Belki her ikisini birlikte alarak kemâle yürür.<sup>4</sup>

Şu husus oldukça önemlidir. Din, toplumlarda var olan anarşi, terör, kaos vb. gibi huzursuzlukları en alt seviyelere çeker. Dünya hayatının da ihmal edilmemesini ve inananlarına orta bir yol tutmalarını öğütler. Çünkü iman ve ahlâk bakımından olgunluğa ermek, her ikisini bir arada dengeli olarak götürmekle mümkün olur.

İbadetler aynı zamanda kişi ile Rabbi arasında kuvvetli bir bağ oluşturarak, kişiyi günahlardan uzak tutar ve otokontrolü sağlar. Nitekim bu konu da Yüce Rabbimiz:

أَنْتُمْ مَا أَوْحَى إِلَيْكَ مِنَ الْكِتَابِ وَأَقِمِ الصَّلَاةَ إِنَّ الصَّلَاةَ تَنْهَى عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ وَلَذِكْرُ اللَّهِ أَكْبَرُ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا تَصْنَعُونَ

"Muhakkak ki namaz, hayâsızlıktan ve kötülüklerden alıkoyar. Allah'ı anmak elbette (ibadetlerin) en büyüğüdür. Allah yaptıklarınızı bilir" buyuruyor.<sup>5</sup>

Ramazan ayında camileri doldurup cemaatle namazlarımızı eda ettik. Bu alışkanlığımızı devam ettirmeliyiz. Resûl-i Ekrem (s.a.s) Efendimiz:

صَلَاةُ الْجَمَاعَةِ تَفْضُلُ صَلَاةِ الْفَدَىِّ بِسَبْعٍ وَعِشْرِينَ دَرَجَةً.

<sup>2</sup> Hicr, 15/99.

<sup>3</sup> Kasas, 28/77.

<sup>4</sup> F.Kebir,3/ 59.

<sup>5</sup> Ankebut,29/45.

"Cemaatle kılınan namazın sevabı, yalnız başına kılınan namazdan yirmi yedi derece efdaldır " buyurmaktadır.<sup>6</sup>

Cemaatten mazeretsiz olarak geri kalmamaya gayret etmeliyiz. Nitekim Peygamberimiz

لَقَدْ هَمَمْتُ أَنْ أَمْرَفْتِي فِي جَمْعِهِمْ حَرْمًا مِنْ حَطَبٍ ثُمَّ آتَى قَوْمًا يُصَلُّونَ فِي بُيُوتِهِمْ لَيْسَتْ بِهِمْ عِلَّةٌ فَأَحْرَقَهَا عَلَيْهِمْ ..

"Hayatımı ve ölümümü elinde tutan Allah'a yemin ederim ki, içimden şöyle geçiyor: Odun yığılmasını emrederim. Odunlar yığılsın. Sonra namazı emrederim. Namaz için ezan okunsun. Daha sonra bir adamın müminlere imam olmasını emrederim ve namaza gelmeyenlerin gidip evlerini yakayım" buyurmaktadır.<sup>7</sup>

Burada Peygamberimiz (s.a.s), cemaatle namaz kılmanın önemine ve cemaati terk etmenin ne kadar olumsuz bir davranış olduğuna dikkat çekmektedir. Yoksa Peygamberimiz kimsenin evini asla yakmaz.

Diğer bir hadisi şeriflerinde Peygamberimiz:

"Kim ki güzelce abdestini alır, farz namazı eda için mescide gider ve imamla birlikte namazı kılsa; günahları bağışlanır." (Dimiyati, el Metcer er Rabih, No: 95, s.70) Tabii burada bağışlanan günahlar küçük günahlardır.

Rasûlullah Efendimiz; "Kim ki iftitah tekbirine ulaşarak kırk gün cemaatle namazlarını eda ederse, onun için iki berat yazılır: Cehennemden uzak olma beratı ve münafıklıktan beri olma beratıdır"<sup>8</sup> buyurdu.

**2- Yardımlaşma:** İyilik, güzellik, hayır ve yararlı işlerde yardımlaşma, dinimizin bir emri ve kâmil insan olmanın gereğidir. Nitekim Kur'an da Yüce Allah yardımlaşmayı emredererek şöyle buyurmaktadır:

وَتَعَاوَنُوا عَلَى الْبِرِّ وَالتَّقْوَىٰ وَلَا تَعَاوَنُوا عَلَى الْإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ

"iyilik ve takvada (Allah'ın yasaklarından sakınmak üzere) yardımlaşın. Günah ve düşmanlık üzerine yardımlaşmayın."<sup>9</sup>

Yardımlaşma, toplumun fertlerini birbirine sevdirebilir ve toplumsal kaynaşmayı sağlar.

<sup>6</sup> Buhari, Salat, 619.

<sup>7</sup> Buhari, Salat, 618.

<sup>8</sup> Tirmizi, salat, 64/241.

<sup>9</sup> Maide, 5/2.

Birbirine sevgi ve saygı bağıyla bağlı olan toplumlarda huzursuzluk, terör, anarşi ve zülüm olmaz. Bu nedenle de Allah, münafıkları "Hayır ve yardımlaşmaya mani olmakla" (Maun, 7) kınamaktadır.

İslâm'ın bildirdiği sosyal dayanışma ve yardımlaşmanın biri maddî, diğeri manevî iki yönü vardır. Maddî dayanışma ve yardımlaşma hususunda İslâm'ın emri şudur: Müslüman, ihtiyacı bulunan kardeşine yardım elini uzatmak zorundadır. Müslüman, darda kalana yardımcı olur, zorluk içinde olanı genişliğe çıkarır, korku içinde olana güven verir, aç olanı doyurur, kamunun yararını sağlamak için kendi üzerine düşen görevleri yerine getirir. Zira bu görevlerin yerine getirilişi aynı zamanda bir ibadettir.

Müslüman, sahip olduğu aynı ve nakdi mallardan muhtaçların ihtiyaçlarını gidermekle yükümlüdür. Komşusu açken kendisi tok olmayı hiçbir zaman düşünemez. Dünya tarihinde yardımlaşmanın en güzel örneklerinden biri de "Fıtır" sadakasıdır. Bu emsali olmayan bir dayanışma örneğidir, her türlü övgüye lâyıktır. Zira hiçbir karşılık beklemeden diğerine yardım eli uzatılmaktadır. Her yıl fakir Müslümanların bile fitra sadakaları ile kendilerinden daha düşkün olanlara maddi yardımda bulunmaları övülmeye lâyık bir meziyet değil midir?

Cenâb-ı Hak rahmete ulaşmanın yolunun yardımlaşmaktan geçtiğini Kur'an da açık bir şekilde beyan ediyor:

لَنْ تَنَالُوا الْبِرَّ حَتَّى تُنْفِقُوا مِمَّا تُحِبُّونَ وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ شَيْءٍ فَإِنَّ اللَّهَ بِهِ عَلِيمٌ

"Sevdiğiniz şeylerden Allah yolunda harcamadıkça, iyiye ve takvaya eremezsiniz." <sup>10</sup> Peygamberimiz de şöyle buyurmuştur:

حَدَّثَنَا فَتْيَبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ الرَّهْرِيِّ عَنْ سَالِمٍ عَنْ أَبِيهِ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ «الْمُسْلِمُ أَخُو الْمُسْلِمِ لَا يَظْلِمُهُ وَلَا يُسْلَمُهُ مَنْ كَانَ فِي حَاجَةِ أَخِيهِ فَإِنَّ اللَّهَ فِي حَاجَتِهِ وَمَنْ فَرَّجَ عَنْ مُسْلِمٍ كُرْبَةً فَرَّجَ اللهُ عَنْهُ بِهَا كُرْبَةً مِنْ كُرْبِ يَوْمِ الْقِيَامَةِ وَمَنْ سَتَرَ مُسْلِمًا سَتَرَهُ اللهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ

"Müslüman, Müslümanın din kardeşidir. Ona zulmetmez. Onu (başına gelen musibette) yalnız bırakmaz. Kim din kardeşinin bir ihtiyacını giderirse; Allah da onun ihtiyacını giderir. Herhangi bir Müslüman, din kardeşinin dünya da bir sıkıntısını giderirse; Allah da onun kıyamet gününde bir sıkıntısını giderir. Kim de Müslüman kardeşinin ayıbını örterse; Allah da kıyamet günü onun ayıbını örter." <sup>11</sup>

<sup>10</sup> Âi-i imran, 2/92.

<sup>11</sup> Buhari, Mezalim, 1087

Diğer bir hadis-i şeriflerinde ise;

"Kim ki bir kişinin ihtiyacının giderilmesinde yardımcı olursa; ayakların kaydığı günde Allah onu sabit kılar, ayağını kaydırmaz" buyurmuşlardır. (Dimiyati, el Metcer er Rabih, No:101, S.538)

Yardımlaşarak Müslümanları sevindirmek Allah katında en güzel işlerdendir. Günahlarımızın yok olmasına ve bağışlanmamıza sebebiyet vermektedir.

Nitekim Peygamberimiz (s.a.s.) :

"Allah'a farzlardan sonra en sevimli olan amel; Müslümanın kalbine sevinç sokmaktır"

(Dimiyati, el Metcer er Rabih, No:108, S.540) buyurmuşlardır.

Cimrilik edip yardımlaşmamak ise kişinin manen kaybetmesine sebebiyet verir. Onun için Kur'an-ı Kerim'de, nefsinin cimrilik illetinden koruyup arındıranların kurtulacağı müjdesi veriliyor.

وَمَنْ يُوقِ شَحَّ نَفْسِهِ فَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ

"Kim nefsinin cimriliğinden korunursa; işte onlar kurtuluşa erenlerdir."<sup>12</sup>

**3- Nafile oruç tutma:** Oruç, shevi gücün melekî güce boyun eğmesini sağlar. Bu nedenle ramazan ayı dışında da imkân nispetinde oruç tutmalıyız. Böylece nefsimizi dizginler, kendimizi melekût âlemine doğru yükseltiriz. Bu konu da her peygamberin takip ettiği yol farklı olmuştur. Davut aleyhisselam bir gün yer bir gün tutardı. Peygamberimiz ise ramazan dışında hiçbir ayı tam olarak oruçlu geçirmemiş, ancak bazen uzun süre oruç tutmuştur.

Ayrıca şevval ayında altı gün, pazartesi ve perşembe günleri ile hicri ayların 13.14.15. günleri oruç tutmuştur. Ümmetine de nafile oruç tutmalarını tavsiye etmiştir.

Peygamberimiz; "Her kim ki ramazan orucunu tutup, altı günde şevval ayından ilave ederse; yılın tamamını oruçlu gibi geçirmiş olur"<sup>13</sup> buyurmuşlardır.

Hz. Peygamber: "İnsanların amelleri Allah Teâlâya pazartesi-perşembe günleri arzolanur, ben amelimin arzı sırasında oruçlu olmayı tercih ediyorum" buyurmuştur. (Tirmizi, savm, 744; Ebû Davud, "Savm", 60)

**4-Tövbe:** Allah'a yönelmek, af dilemektir. Allah Teâlâ Kur'an-ı Kerim'de:

<sup>12</sup> Haşr, 59/9.

<sup>13</sup> Müslim, Siyam, 204; Ebû Davud, Savm, 57.

وَتُوبُوا إِلَى اللَّهِ جَمِيعًا أَيُّهُ الْمُؤْمِنُونَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ

"Ey müminler! Hep birden Allah'a tövbe ediniz ki, kurtuluşa eresiniz" buyuruyor.<sup>14</sup>

Peygamberimiz (s.a.s.) :

عَنْ أَبِي عُبَيْدَةَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ أَبِيهِ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «التَّائِبُ مِنَ الذَّنْبِ كَمَنْ لَا ذَنْبَ لَهُ

Günahlarından tövbe eden günahsız gibidir" buyurmuşlardır.<sup>15</sup> Müslüman bir hata işlediği zaman hemen tövbe etmeli, tövbeyi yarına bırakmamalıdır. Zira ölüm ansızın gelebilir. İnsanların tövbeyi ertelemelerinin sebebi; Allah'ın rahmet ve gafur sıfatlarına aşırı güvenmeleridir. Halbuki o aynı zamanda azabı şiddetli olandır. Bu itibarla Allah'ın "rahmet" ve "azab"ını birlikte düşünmeli, "havf" ve "reca" arasında yaşamalıyız.

Küçük bile olsa günahları küçümsememeliyiz. Günahların büyüğünden de küçüğünden de kaçınmalıyız. Küçük günahları işleme konusunda gevşek davranan insan, günah işlemeye alışır, bu alışkanlık insanı büyük günah işlemeye sevk edebilir. İnsan küçük de büyük de günah işleyebilir. Yüce Allah küçük günahları tövbe etmeden bağışlayabilir. Nitekim Kur'an'da şöyle buyurmaktadır:

إِنْ تَجْتَنِبُوا كَبَائِرَ مَا تُنْهَوْنَ عَنْهُ نُكَفِّرْ عَنْكُمْ سَيِّئَاتِكُمْ وَنُدْخِلِكُمْ مَدْخَلَ كَرِيمٍ

"Eğer yasaklandığınız büyük günahlardan kaçınırsanız, sizin küçük günahlarınızı örteriz ve sizi şerefli bir yere sokarız."<sup>16</sup>

Büyük günahlardan kurtulmak için mutlaka şartlarına uygun tövbe edilmesi gerekir.

Tövbenin makbul olabilmesi için üç şart vardır:

Günahı işlediğine pişman olmak,

O günahı bir daha işlememeğe azmetmek,

Günahı terk etmek.

Eğer günah insan hakları ile ilgili ise; hakların hak sahiplerine verilmesi ve helalleşilmesi gerekir. Nitekim Peygamberimiz şöyle buyuruyor:

"Kimin üzerinde kardeşine karşı ırz veya başka bir şey sebebiyle hak varsa, altın ve gümüş paranın geçerli olmadığı kıyamet günü gelmezden önce helâlleşsin. Aksi takdirde o gün, sâlih bir ameli varsa, zulmü nispetinde kendinden alınır (hak sahibine verilir). Eğer sevabı

<sup>14</sup> Nur,24/31.

<sup>15</sup> İbni Mace, Tövbe, 4250.

<sup>16</sup> Nisa, 4/31.

yoksa hak sahibinin günahından alınır, bu kimsenin üzerine yüklenir."<sup>17</sup> insan hata ile günah işleyebilir. Önemli olan hemen tövbe etmelidir. Tövbeyi asla ramazan ayına ertelememelidir. Zira Yüce Allah Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyurmaktadır:

إِنَّمَا التَّوْبَةُ عَلَى اللَّهِ لِلَّذِينَ يَعْمَلُونَ السُّوءَ بِجَهَالَةٍ ثُمَّ يَتُوبُونَ مِنْ قَرِيبٍ فَأُولَئِكَ يَتُوبُ اللَّهُ عَلَيْهِمْ وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا

"Allah'ın kabul edeceği tövbe, ancak bilmeden kötülük edip de sonra tez elden tövbe edenlerin tövbesidir; işte Allah bunların tövbesini kabul eder; Allah her şeyi bilendir, hikmet sahibidir."<sup>18</sup>

Yoksa kötülükleri yapıp yapıp da içlerinden birine ölüm gelip çattınca, "Ben şimdi tövbe ettim" diyenler ile kâfir olarak ölenler için (kabul edilecek) tövbe yoktur. Onlar için acı bir azap hazırlamışızdır." Ramazan ayında kazandığımız birtakım iyi huylar ve güzel amelleri ramazandan sonra da devam ettirmeliyiz. Zira ömrün en hayırlısı, ibadetlere sabır göstererek Yüce Allah'ın rızası doğrultusunda sürdürülenidir. Kadın erkek bütün müminler, bulûğ çağından son nefesine kadar Yüce Allah'a ibadet etmekle yükümlüdürler. Nitekim Cenab-ı Hak'ın, وَأَعْبُدْ رَبَّكَ حَتَّىٰ يَأْتِيَكَ الْيَقِينُ

"Ölüm sana gelinceye kadar Rabbine ibadet et."<sup>19</sup> emri bunu ifade etmektedir. Yüce Allah Haşr sûresinin 18. ayetinde: "Ey iman edenler! Allah'a karşı gelmekten sakının ve herkes, yarın için önceden ne göndermiş olduğuna baksın. Allah'a karşı gelmekten sakının. Şüphesiz Allah, yaptıklarınızdan haberdardır."<sup>20</sup> buyurarak, emirlerini yerine getirmede ve yasaklarından sakınmada dikkatli olmamızı ve kıyamet günü için hazırlıklar yapmamızı, bunun için de nefislerimizi her an kontrol altında tutmamızı hatırlatmaktadır. Şüphesiz nefislerini kontrol altında tutan, Yüce Allah'a ve topluma karşı sorumluluklarını yerine getiren müminler, ahiret yurdunda kârlı çıkacaklardır.

"Allah katında amellerin en güzeli, az da olsa devamlı olanıdır."<sup>21</sup>

Bizleri, daha nice ramazanlara sıhhat, afiyet ve gönül huzuru ile ulaştırmasını Cenâb-ı Hak'tan niyaz ediyorum.

<sup>17</sup> Buhari, Mezalim,10, Rikak, 48.

<sup>18</sup> Nisa, 4/17.

<sup>19</sup> Hicr, 15/99.

<sup>20</sup> Haşr, 59/18.

<sup>21</sup> Müslim, Fezaii, 75.